

KÄSIRAAMAT

MENTORI TUGI E-ÕPPES

Lifelong Learning Programme

Estonian version

SISUKORD

1.	TUTVUSTUS.....	3
1.1.	Ülevaade	3
1.2.	Mentorlus distants- ja e-õppes	3
2.	KES ON SEOTUD MENTORLUSEGA?.....	4
2.1.	Õppija.....	4
2.2.	Tuutor / õpetaja.....	4
2.3.	Koolitusasutus.....	4
2.4.	Mentor	4
3.	MENTOR – TÄPSEMALT	5
3.1.	Kes on mentor?.....	5
3.2.	Mentorluse mõistmine	5
3.3.	Kellest saab mentor?	6
3.4.	Mida oodatakse mentorilt?	6
4.	ÕPIKESKKOND.....	6
4.1.	Paindlik õpikeskkond	6
4.2.	Virtuaalne versus silmast-silma?.....	7
4.3.	Tehnilised aspektid e-õppe mentorluses	7
5.	ÕPPIJA.....	8
5.1.	“Korja inimesed ülesse seal, kus nad on”	8
5.2.	Õppija.....	8
5.3.	Mida võib mentor saavutada?	9
5.4.	E- mentorlus.....	9
5.5.	Mentorluse elu-tsükkel	9
6.	MENTORIOSKUSED	10
6.1.	E-õppe keskkonna kasutamine ja juhtimine	10
6.2.	Suhtlemine e-keskkonnas	11
6.3.	Sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna mõistmine e-õppes	11
6.4.	Õpistiilid	12
6.5.	Õpetamismeetodid, stiilid, ja vahendid	12
6.6.	Motivatsioon	13
7.	TAGASISIDE ANDMINE	14
8.	E-ÕPPE SÜSTEEM	15
8.1.	Tutvustus.....	15
8.2.	Tehnoloogiline platvorm.....	15
8.3.	Sisu koostamine	16
8.4.	Struktuuri loomine.....	17
8.5.	Teenused.....	17
9.	MENTORLUS E-ÕPPES.....	18
9.1.	Tutvustus.....	18
9.2.	Hariduslikud tegurid.....	18
9.3.	Õppimisteooriad	19
9.4.	Täiskasvanu õpimotivatsioon.....	21
9.5.	E-õppe mentorluse eeldused	21
9.6.	Nõuanded e-õppe rakendamisele.....	23

Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon.

Publikatsiooni sisu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest.

1. TUTVUSTUS

1.1. Ülevaade

“Kutseharidus” – “Elukestev õpe” - “Sotsiaalne kaasatus õppimise kaudu” – “haridusliku lõhe kaotamine linna ja maapiirkondade vahel” – “võrdõiguslikus haridusele ligipääsus” - ... need ja paljud teised mõisted on seotud info- ja kommunikatsioonitehnoloogial (IKT) põhineva õppimise eelistega. Kas see on siis traditsiooniline versioon kaugõppest IKT toega või kaasaegsem, terviklik õppetegevus, mis toimub e-õppe keskkonnas – positiivsed aspektid, mis vähendavad distantsi, kulusid ja paindlikumat ajakorraldust võrreldes “vana” koolitusprotsessiga on ilmsed. Kuna IKT-l põhinev õpe pakub maagilisi lahendusi peaaegu kõikidele probleemidele, suureneb selle populaarsus mitte ainult õppijate hulgas, vaid ka koolitusasutuste jaoks.

Muidugi, reaalsus on veidi keerulisem. Mõned sagedamini esinevad piirangud osutavad raskustele õpimotivatsioonis, mitteisikulises sotsiaalses suhtlemises, IKT vahendite kasutamiskoste puudumises, kehvast või mittepiisavas internetiühenduses eriti maapiirkondades, või “igavas” /mitteatraktiivses õppematerjalis. Mõned neist probleemidest on lahendatavad tehniliste võtetega, kuid paljud teised on otseselt seotud inimloomuse ja kultuuriliste harjumustega.

See on koht, kus mentorluse kontseptsioon astub esile kui alternatiivne lahendus paljudele neile “pehmetele” teguritele ja piirangutele IKT-l põhinevas kaug- ja e-õppes. Mentori mõiste pärineb Homerose “Odüsseiast” ja on kontseptsioonina antiikmaailmast üle kandunud kaasaegsesse ärisse ja koolitusse. Mentorluse kontseptsioon on väga levinud anglo-saksi maailmas ja osutab “ isiku arendamistegevustele, milles kogenum ja teadlikum isik abistab ja juhendab vähem kogenum ja teadlikumat”.¹

1.2. Mentorlus distants- ja e-õppes

Mentorluse kontseptsiooni rakendamisel IKT-l põhinevas kaug- ja e-õppes (**D**istance and **E**-**L**earning (DEL)), omandab see kontseptsioon praktilisema sisu, mis on seotud õpetamise ja õppimise toetamisega. See on isik ja roll, paiknedes õppija, koolitaja/õpetaja ja koolitusasutuse “vahel”. Tema lahendada on individuaalsed konkreetse õppijaga seotud küsimused õppeprotsessis, ilma õppesisu või –tegevusi muutmata.

Mentorid võivad tegutseda individuaalselt, olla kutseõppeasutuse spetsialistid või vabakutselised. Nad võivad olla osalised õpetajate meeskonnas, olla värvatud spetsiaalse koolituse jaoks või kuuluda mõnda koolitusorganisatsiooni, nagu Tele-Keskused Hispaanias.

¹ Rohkem mentorlusesest vaata: <http://en.wikipedia.org/wiki/Mentorship>

Soovitav, kuid mitte tingimata vajalik, on see, et õpetaja ja mentor oleksid erinevad isikud – eriti lühikeste koolituste puhul ja väiksemates kutseõppeasutustes, on väljastpoolt tulev mentor kasulik.

2. KES ON SEOTUD MENTORLUSEGA?

Mentorlus kaasab mitmeid huvipooli õpetamis/õppimisprotsessi. Mentor on “ühenduslüli” nende erinevate osapoolte vahel.

2.1. Õppija

Kaug- ja e-õppes on õppijad füüsiliselt eraldatud. Kui koolitustegevused organiseeritakse konkreetse õpperühmaga, on neil ainult virtuaalne kontakt teiste osalejatega. Mõnes koolitussituatsioonis on isegi võimalik, et õppija õpib täiesti omaette.

Kui vähegi võimalik, eriti maapiirkondades, tuleks õpperühmi toetada ja julgustada. Õppimisele tuleb kasuks, kui toetatakse osalust, motivatsiooni ja sõltuvalt teemast õpetegevusi. Mõne oskuse või pädevuse omandamisel võib see tugi olla otsustava tähendusega.

2.2. Tuutor / õpetaja

See on isik, kes vastutab teadmiste ülekandmise eest igas koolitustegevuses. Ta suhtleb õppijatega, kuid tema kvalifikatsioon on rohkem fookuseeritud sisule kui õppeprotsessile.

2.3. Koolitusasutus

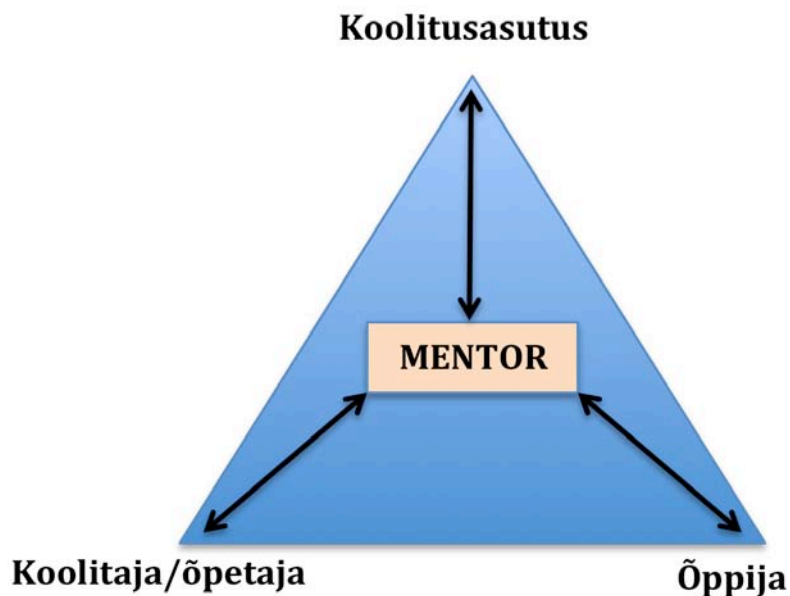
See on asutus, mis organiseerib koolitusi. Koolitusasutus võib olla avaliku või erasektori organisatsioon: kutseõppeasutused, ülikoolid, täiskasvanukoolitusekeskused, spetsialiseeritud koolituskeskused vm muud asutused, mis pakuvad koolitusi. Nende huvid on: koolituse kvaliteet, maksimaalne koolituse edukalt lõpetajate arv ja oma ressursside efektiivne kasutamine.

2.4. Mentor

Mentor on professionaalne töötaja maapiirkonnas, kes on huvitatud toetamast õpigruppi või õppijat. Samal ajal ta:

- loob kontakti ja suhtleb õppijatega,

- suhtleb tuutoritega,
- tegutseb koolitusasutuse huvides.

Joonis 2-1. Mentori positsioon

3. MENTOR – TÄPSEMALT

3.1. Kes on mentor?

Definitsiooni järgi on mentor nõustaja või juhendaja. See nimetus pärineb mehelt, kellele Odeysseus usaldas oma poja Telemachuse hariduse.

3.2. Mentorluse mõistmine

Mentoriks olemine on seotud juhendamise ja õpetamisega, mentor edastab teadmisi ja toetab õppijat õppeprotsessis. Kuid üks olulisi erinevusi on selles, et mentor ei ole õppijale määratud, see ei ole seisund, mida keegi saab rakendada, inimesed saavad mentoriks neile, kes usaldavad nende juhendamist ja soovitusi. Mentor on kättesaadav jagamiseks oma teadmisi ja aitamiseks leida õiget rada õppimises. Mentor võib või mitte õpetada sulle kindlaid asju, kuid kõige tähtsam roll on selles, et mentoril on ülevaade õppimismaastikust, sinu positsioonist selles ja pühendumisel sinu juhendamisele.

3.3. Kellest saab mentor?

Inimesed saavad mentoriks läbi seotuse õppijatega ja kõige tähtsam element selles seoses on usaldus. Mentoril peaks ole eestvedamise oskused, see tähendab näha igas olukorras erinevaid alternatiive, olla leidlik, võimaldades ligipääsu teadmistele ja olla edukas koostöös. Mentor on toetav veel õppija nõudmistele, õppimine on isiklik protsess, mille eest on lõpuks vastutav õppija.

3.4. Mida oodatakse mentorilt?

Mentor on isik, kes hoiab koostöövõrgustikku, isik, kes säilitab kontaktid ja võtab endale initsiatiivi, otsides rühmale vajalikke koolitusi. Mentoril on koosolekute läbiviija roll, ta kutsub kokku koosolekud ja juhatab neid selliselt, et siduda kõik õppijad projektis. Mentor võtab omaks usaldusväärse nõustaja rolli nende õppijate suhtes, kes vajavad temalt sellist juhendamist vajavad. On võimalik, et õpperühmades on rohkem kui üks isik mentoriks ja sel juhul on oluline näha seda loomuliku protsessina rühma elus, mitte nagu võimuvõitlust, vaid kui märki võimete ja huvide mitmekesisusest rühma sees.

4. ÕPIKESKKOND

4.1. Paindlik õpikeskkond

Oma olemuselt on e-õpe traditsioonilise õppega võrreldes paindlik: see ei nõua konkreetset füüsilist ruumi, ajakava on avatud (välja arvatud mõned osad) ja õppeprotsessi saab vabalt määratleda iga koolitustegevuse aja piirides.

Õppimine on üldiselt sama hästi nii individuaalne kui ka sotsiaalne protsess. Tähtis on näiteks ideede jagamine, teiste kuulamine ja arutelud grupis. Õppimise õhkkond peab olema õppimiseks ja ideede jagamiseks sobiv. Traditsioonilises õppes luuakse see kohapeal konkreetses ruumis, kuid e-õppes tuleb see luua virtuaalses keskkonnas. See ei tekita mitte üksnes uusi väljakutseid õppijatega kontakti hoidmisel, vaid on kriitiline ka õpimotivatsiooni ja osaluse jaoks.

Teisest küljest võib e-õpe viia isolatsiooni ja õppest loobumiseni. See juhtub sageli siis, kui õppijal ei ole kogemust e-õppe keskkonnas, e-õppe kui sellisega või kui sotsiaal-kultuuriline taust nõuab isikutevahelist suhtlemist motiveerimiseks või õppimiseks. See on tüüpiline juhtum maapiirkondade kogukondades, kus isikutevaheline suhtlemine on igasuguse sotsiaalse arenguprotsessi keskmes.

4.2. Virtuaalne versus silmast-silma?

Täielikus e-õppes ei ole ainsatki momenti, kus tuutor ja õppijad kohtuvad reaalselt: kogu õppeprotsess, esimesest kontaktist kuni lõputunnistuseni, viiakse läbi elektrooniliste vahendite. Nagu varem osutatud, võib see paljudel juhtudel tekitada tõsisid probleeme sel lihtsal põhjusel, et õppija “ei funktsioneer” sellisel viisil.

Mentorluse kontseptsioon siseneb siin kahes dimensioonis:

- see loob “inimliku kontakti” – isegi kui ainult virtuaalsel tasandil – mis algselt läks kaduma täielikus e-õppes
- mentori lähedus õppijatele (või tema võimalus liikuda territooriumil) teeb võimalikuks korraldada isiklike kohtumisi õppijatega. Minimaalne arv selliseid kohtumisi on vaja kokku leppida, sõltuvalt koolituse pikkusest.

4.3. Tehnilised aspektid e-õppe mentorluses

- Olemasolevad e-õppe keskkonnad baseeruvad kahe-dimensioonilisel koolitusel, kus on kaks osapoolt – õppija ja tuutor. Mentori lisamine sellesse struktuuri nõuab rida kohandumisi
- õpetamises ja õppematerjalides – olemata spetsialist antud teemas, on mentoril vaja “kontakti ja põhipunkte” koolitusprogrammi struktuuris ja sisus.
- Kasutatava elektroonilise keskkonna vahendeid. Paljud kutseõppeasutused kasutavad siiani väge vähe (või ebamugavaid) interaktiivseid elemente: need on aga mentorluseks keskse tähtsusega ja kui neid ei ole, tuleb need lisada. Sagedamini kasutatavas Moodle keskkonnas on need vaikumisi integreeritud.
- Spetsiaalsed ligipääsuõigused mentorile
- Koolitusprogrammi struktuuri ja moodulite ülevaatamine (nagu eelnevalt märgitud – luua võimalusi reaalseteks kohtumisteks)

Veel üks väljakutse ilmnes seoses testimisega ja on seotud väliste vahendite integreerimisega sotsiaalmeedias (Facebook). Need vahendid on õppijatele rohkem tuttavamad kui õpikeskkondade vahendid, ja lisaks sellele ka sageli igapäevaselt kasutatavad.

“Juhend mentori toega e-õppematerjalide loomiseks” on selle projekti üks eraldi tulemustest.

5. ÕPPIJA

5.1. “Korja inimesed ülesse seal, kus nad on”

Sageli unustatav, kuid peamine reegel pedagoogilistes tegevustes on: igal inimesel on oma kindlad hoiakud, ootused, sotsiaalne käitumine jne, mida on vaja arvesse võtta kui “nullpunkti” koolituse alguses. Kui seda aspekti ei arvestata, ei looda head kontakti õppijaga ja selle tagajärjel kaotavad õppijad huvi, on frustreeritud ja loobuvad koolitusest. See on raske isegi traditsioonilistes õpperühmades, kuid veelgi keerulisem kui kontakt on üksnes virtuaalne.

Õppijatel, kes osalevad e-kursustel, tuleb enne koolituse alustamist määratleda algtasand. Kui koolituse alustamiseks vajalik tasand puudub, peaks pakkuma mõne spetsiifilise “tasanduskoolituse”. Mentoreid saab sellesse protsessi kaasata, kas siis nende puuduste väljaselgitamiseks või lahenduste/toetuse pakkumiseks neile õppijatele

Õppijale on kasulik omada mõnda konkreetset eesmärki enne koolituse alustamist, näiteks oskus, millest õppija on huvitatud või informatsioon, mida ta vajab. Mentor saab aidata õppijal määratleda isiklikud aspektid motivatsiooniks kogu koolituse kestel.

Samuti on kriitiline, et õppijatel oleks enesekindlust – sagedane probleem, mis viib passiivse hoiakuni on kartus küsida küsimusi, kui koolituse sisu ei ole täielikult arusaadav või kui esineb probleeme e-õppe keskkonna kasutamisel.

5.2. Õppija

Keegi, kes on pühendunud õppimisele ja arenemisele. Nii lihtne see ongi. Sa võid olla või mitte olla seotud formaalse haridusprogrammiga.

Õppimise edus on kolm võtmetegurit: hoiak, aeg ja tingimused. Õppijal peab olema positiivne hoiak õppeülesande suhtes, see peab olema tema jaoks oluline ja ta peab soovima seda täita. Õppijal peab olema õppimiseks aega, mis tähendab, et seda tuleb leida ja oma senises elus võib-olla ka ümberkorraldusi teha. Tingimuse, nii füüsilised kui sotsiaalsed, võivad õppimist soodustada või takistada.

Õppija

- leiab aega õppimise jaoks – see võib tähendada loobumist millestki, mida seni ollakse teinud või võib-olla suudetakse teha asju kiiremini?
- mõtleb asjadest ja küsimustest, millest ta varem ei ole mõelnud –tema huvid võivad muutuda, kas ta on selleks valmis?
- pingutab oma ajusid, tal võib olla vaja mõelda palju ja vastused ei pruugi tulla kergesti – see tähendab, et ta esitab endale väljakutse,
- tal hakkab olema lõbus – kui õppimisprotsess on igav, on midagi valesti.

5.3. Mida võib mentor saavutada?

Mentor võib aidata oma liikmetel saavutada edukaid õppetulemusi. Inimesed õpivad erineval viisil. Mõned õppijad on harjunud, et neile öeldakse, mida tuleb teha. Kui see oli nii nagu koolis, võib olla raske unustada sellist käitumist. Seetõttu on mentoril tähtis julgustada õppija initsiatiivi. Mõni õppija võib olla hüperaktiivne või soovib olla arvamusi liider. Mõni õppija võib kogu õppeprotsessi ja teisi õppijaid negatiivselt mõjutada.

Igal juhul – imesid ei juhtu. Mentor saab juhendada õppijat, kasutades selleks empaatiaga seotud võtteid ja võimeid, motiveerida või isegi turundada. Kuid alati on võimalus ebaõnnestumiseks ja õppija “kaotamiseks” õppeprotsessist.

5.4. E-mentorlus

Mentor peab olema võimeline “asetuma” konkreetseesse situatsiooni igas e-kursuses ja kohanduma õppijatega, kellega tal tuleb tegeleda. Järgmised aspektid e-mentorluses tuleb määratleda enne koolituse algust:

- teadmised konkreetsest e-õppe keskkonnast, mida hakatakse kasutama: paljud küsimused ja probleemid on sellega seotud,
- kui tihti hakatakse osalejatega suhtlema,
- suhtlemine tuutoritega,
- konkreetsed ajad suhtlemiseks, millise aja jooksul hiljemalt vastatakse, ligipääs ikt vahenditele,
- silmast silma kohtumised õppijatega (kui neid on),
- võimaliku piirangud elektroonilises või telefoni teel kontakteerumises.

5.5. Mentorluse elu-tsükkel

Mentorlusel on oma elutsükkel, milles on erinevad etapid. E-õppes on see suures osas teoreetiline, sest enamik neist elementides on määratletud koolitust korraldava koolitusasutuse poolt. Siiski on tähtis järjestust meeles pidada, eriti pikemate kursuste puhul, kus võivad areneda tugevamad koostöösuhted: kõik osalised peavad olema teadlikud, et koolituse lõppedes need lõppevad.

Joonis 5-1. Tüüpiline mentorlusprotsess

5.6 Mentorluse kasu

Mentorlus on kahepoolne protsess, millest saab kasu ka mentor, see pakub mentorile võimalust personaalseks arenguks, st mentorluse õppimist ja uusi võimalusi reflekteerimiseks.

Mentorlus annab inimesele uusi võimalusi. Need võivad olla:

- rohkem vaba aega,
- positiivseid elamusi,
- paremat tagasiside,
- suhtlemisoskuste arendamist.

6. MENTORIOSKUSED

6.1. E-õppe keskkonna kasutamine ja juhtimine

Definitsiooni kohaselt kasutatakse e-õppes virtuaalset (elektroonilist) õpikeskkonda, milles toimuvad kõik koolitusega seotud tegevused, sealhulgas:

- sisselogimine ja kasutajate esitlus,
- sisu esitlus,
- suhtlemine õppijate, tuutori, koolitusasutuse ja mentori vahel,
- testid ja õppeülesanded, mida tuleb täita/lahendada koolituse jooksul,
- interaktiivsed elemendid nagu jututoad, foorumid, säutsud.

Sõltuvalt õppija eelnevast kogemusest sellise virtuaalse keskkonnaga, on selle kasutamise ja funktsioonidega seotud küsimused ja probleemid mentori kõige sagedasem ülesanne, vähemalt koolituse alguses. Mentoril peavad seega olema head teadmised ja oskused

kasutatava e-õppe keskkonna osas, vähemalt sellel tasemel, mis on olemas “Kasutaja manuaalis”

6.2. Suhtlemine e-keskkonnas

Internet muudab meie maailma, iga päevaga üha enam, uuel ja üllataval viisil. Digitaalsed keskkonnad nagu sotsiaalmeedia on saanud olulise koha inimestevahelises suhtlemises. Informatsioonivoogude varjamine või nendega manipuleerimine on osutunud raskeks või võimatuks. Sinu toetajad ja vaenlased võivad väljendada oma hoiakuid sotsiaalsetes võrgustikes, blogides jms. Sa saad olla lähemal oma sihtauditooriumile ja sa saad otsekohe reaktiooni – arvamused, etteheited, tunnustuse. Digitaalne keskkond lubab jagada infot igal ajal. Tähtsad uudised, illustreeritud piltide ja videotega jõuavad inimesteni geomeetrilises progressioonis. Internet võimaldab inimestel jagada oma vaateid ja moodustada survegrupe ja korraldada poolt või vastu tegevusi.

Mentor peab olema võimeline mõistma neid võimalusi ja rakendama neid koolitustegevuste toetamisel. Mentorile on vajalikud järgmised pädevused:

- kirjutamisoskused (selge väljendusoskus, keeleline kompetents),
- e-kirja kirjutamisoskus,
- suhtlemisoskus foorumites, jututoas, sõnumite saatmine (Skype, MSN), ringkirjad, blogid, säutsud jne,
- sotsiaalmeedia (Facebook, LinkedIn),
- spetsiifilised oskused virtuaalsetest keskkondades – eriti need, mis väljendavad kehakeelt ja näoilmeid – virtuaalne viis väljendada emotsioone.

6.3. Sotsiaalse ja kultuurilise keskkonna mõistmine e-õppes

Mentorlus akadeemilise taustaga õppijate koolituskursusel linnades on totaalselt erinev mentorlusest maapiirkondade talunike koolitustel. Vahendid ja tehnikad võivad olla sarnased, kuid nende rakendamine võib olla täiesti erinev. Näiteks, mõlemad asutavad sama e-õppe keskkonda, kuid esimesel juhul on õppijad selle keskkonnaga juba tuttavad või kogenud kasutajad ja teisel juhul on see esimene kord kui õppijad millegi sarnasega kokku puutuvad.

Teised aspektid, mida on vaja arvesse võtta:

- seadmete installeerimine ja kättesaadavus, kas inimeste kodudes või avalikes internetipunktides,
- sobiv ajaplaan töötundidega,
- ühendatavus,
- õppijate/õpperühmade sotsiaalsed, kultuurilised ja suhtlemisharjumused,
- õppijate motiivid, vajadused, ootused või isiklikud eesmärgid.

6.4. Õpistiilid

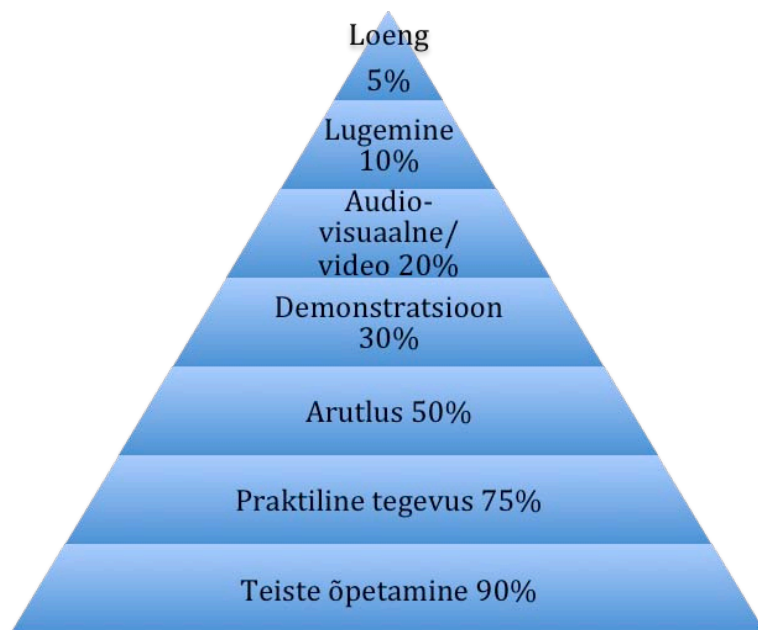
Igal õppija on erinev ja kasutab teadmiste omandamiseks erinevat õpistiili. Igas e-õppe tegevuses puutub mentor kokku nende erinevustega. Et mõista probleeme, mis võivad ilmneda ja olema võimeline neid lahendama, on mentoril vaja alusteadmisi õpistiilide mõistmiseks.

Õpistiilidest on palju erinevaid mudeleid – mõned keskenduvad isikuomadustele ja õppija hoiakutele, teised baseeruvad rohkem mitmedimensioonilisel õppeprotsessil jne. Ükski neist ei ole täiel määral sobiv e-õppe olukordade jaoks, mõttekas on võtta arvesse mitut erinevat mudelit, sõltuvalt igast konkreetsest juhtumist. Heal mentoril on vähemalt baasteadmised mõnest neist.

6.5. Õpetamismeetodid, stiilid, ja vahendid

e-õpe on rohkem standardiseeritud, võrreldes “klassiruumis õpetamisega”, kus kogunud õpetaja saab vajadusel kiiresti kohandada nii meetodeid kui sisu.

e-õppes peavad kõik tegevused ja elemendid olema määratletud enne e-kursuse avamist. Kaasaegsed e-õppe keskkonnad nagu Moodle pakuvad laia valikut vahendeid ja meetodeid, mida saab vajadusel sobivaks kohandada.

Joonis 6-1. Õppimise püramiid

Mentorite integreerimine meeskonda nõuab, et tuutori, koolitusasutuse ja mentori roll õpetamises ja monitooringus on selgelt määratletud ja piiritletud algusest peale. Kui kursusel rakendatakse spetsiifilist õpetamismetoodikat, peab ka mentor vastama ja toetama neid tegevusi – vastasel juhul satuvad õppija segadusse.

Tegelikult on “õppimine” ja “õpetamine” sama protsessi kaks poolt, mis peavad viima paremate teadmiste, võimekuse, pädevuse, harjumuste või mis iganes koolituseesmärgini

Kõrvalasuv joonis annab ülevaate sellest, kui efektiivsed on erinevad õppimise või õpetamise vormid. Mentoreid saab nendesse tegevustesse kaasata ja seeläbi saavutada paremaid õpitulemusi.

6.6. Motivatsioon

Motivatsioon on termin, mis viitab protsessile, mis algatab, kontrollib ja säilitab teatud käitumisviise.

Motivatsioon võib sisaldada spetsiifilisi vajadusi nagu söömine ja puhkamine või ihaldatud objekti, eesmärgi, staatuse või ideaalsuse saavutamine ning seda terminit võib seostada ka vähem ilmsete põhjustega nagu altruism, isekus, moraal või hoopis surelikkuse vältimine. Kontseptuaalselt ei tohiks motivatsiooni ajada segamini tahte ega optimismiga. Motivatsioon on seotud emotsiooniga, aga on siiski sisult erinev.

Motivatsioonist on lai valik erinevaid teooriad, kõige sagedamini kasutatakse äris ja juhtimises Maslow püramiidi ja Herzbergi kahe teguri mudelit. Pedagoogilisest aspektist on kognitiivne ja ootuste teooria kõige sagedamini kasutatavad.

Motivatsioon on **õppimise** kriitiline komponent. Õppimise motivatsioon “viitab õpilase valmisolekule, vajadusele, soovile ja sundusele osaleda ja olla edukas õppimise protsessis”. See asjaolu panebki õpilase osalema akadeemilistes tegevustes, sunnib neid püüdma, kui asjad muutuvad keerulisteks ja määratleb, kui palju nad õpivad. Õpilased, kes on motiveeritud midagi õppima kasutavad õppimisel kõrgemaid kognitiivseid protsesse. Motivatsioon midagi korda saata võin tekkida erinevatel viisidel. See võib olla iseloomuomadus või pidev ja pikaajaline huvi millegi vastu.

Traditsioonilises õppes on motiveerimine kui õppijate otsene mõjutamine koolitaja poolt, tegevuste kaudu grupidünaamikas, mis loovad emotsionaalselt sobivat õpikeskkonda õppegrupis. See on võimatu e-õppes, kus isikutevaheline suhtlemine on piiratud kirjutamisega või parimal juhul elektroonilise rääkimise ja kujutisega, rühmadünaamika on keeruline ja õppijate osalus ja pühendumine vabatahtlikkuse alusel. Emotsionaalne seotus e-õppe keskkonnas on aga samuti tähtis, kuid seni on selle loomiseks veel vähe vahendeid ja meetodeid. Parimates kogemustest võib leida näiteid, et see on vajalik ja huvipakkuv e-õppe situatsioonides ning loob õppimiseks soodsama ja efektiivsema keskkonna.

Seega, e-kursused ei pea olema mitte üksnes efektiivsed, vaid ka samal ajal nauditavad, “*fun*”, mis on omakorda õppijate kinnistamiseks “kasulik”. Mentori töös on motivatsioonitehnikad kriitilised edutegurid: motivatsioonipuudus on kõige sagedaini esinev probleem ja otseselt või kaudselt põhjus e-kursuselt väljalangemiseks.

Mentoritel on vaja põhiteadmisi:

- õpimotivatsiooni teooriatest ja kontseptsioonidest,
- motivatsiooni printsiipidest,
- eesmärgi püstitamisest,
- motivatsioonitegurite ja –strateegiate ajastamisest õppeprotsessis,
- kuidas tekitada õpimotivatsiooni,
- spetsiaalsed nipid ja tehnikad on-line õppijate motiveerimiseks.

7. TAGASISIDE ANDMINE

Tagasiside on haridus- ja koolitusprogrammide oluline osa. See aitab õppijatel koolituse erinevatel etappidel maksimaalset potentsiaali saavutada, tõsta nende teadlikkust tugevate ja parendamist vajavate külgede osas ning määratleda tegevused, mis soorituste parandamiseks tuleb ette võtta.

Tagasiside võib olla mitteformaalne (näiteks igapäevane õppijate või praktikantide kohtumine õpetajatega, suhtlemine eakaaslaste või kolleegidega) või formaalne (näiteks osa kirjalikust hinnangust). Tagasiside on osa õpetaja ja õppija vahelisest dialoogist või interaktsioonist, mitte ühepoolne suhtlemine.

Tagasiside on e-õppe süsteemis õppimise ja interaktsiooni tähtis komponent. Tagasiside on e-õppes mehhanismiks, mis kaldub asendama õpetajat, kes traditsionaalses õpikeskkonnas annab õppijatele kommentaare, nõu, selgitusi ja hinnanguid. Kui reaajas suhtlemine on piiratud paljude asjaolude tõttu (õppetunnid jms), siis e-õppe keskkonnas on ligipääs tagasiside andmisele ja saamisele universaalsem ning võimaldab nii tuutori kui õppija efektiivsemat ajakasutust. Tagasiside e-õppe keskkonnas on tavaliselt kirjalik – sellest võib tekkida ka suur probleem, kui õppijad ei ole harjunud sel viisil suhtlema.

Mentorile on tagasiside andmine üldine suhtlemis- ja motiveerimisoskus. See peab olema igal koolitusel, võttes arvesse spetsiifilisi tingimusi, nõudeid, piiranguid ja konkreetset virtuaalset keskkonda.

8. E-ÕPPE SÜSTEEM

8.1. Tutvustus

E-õppel² on oma metoodika, mis põhineb nii pedagoogilisel kui tehnoloogilisele baasil. Niisiis tuleb enne e-koolitusprojekti rakendamist analüüsida ja arvestada kolme olulise teljega e-õppes:

- tehnoloogiline platvorm,
- sisu,
- teenused.

Üks olulisemaid e-õpet iseloomustavaid jooni on asjaolu, et õpe on 100% interaktiivne ja seda tänu Interneti avaratele võimalustele ja üldisele arvutiseerumisele. Seega on e-õppe puhul õppimise ja materjali omandamise protsent äärmiselt kõrge ja õppijail on selle metoodika vastu positiivne hoiak.

8.2. Tehnoloogiline platvorm

Esimene lüli on kahtlemata tehnoloogiline keskkond, kus koolitus aset leiab. Seda keskkonda nimetatakse ka e-õppe platvormiks, kus on ühendatud riistvara ja tarkvara, ja mis pakub veebipõhiseks õppeks vajalikku tehnilist baasi. Seda tuntakse kui LMS tarkvara (Learning Management System - õppesisu haldamise süsteem), mis kontrollib ja administreerib kursusi ja mida võib installeerida kas kasutaja arvutisse firma serveris või siis "liisida" teise firma serverisse ASP (rakendusteenuste pakkuja) abil.

Tänapäeval võib leida hulgaliselt erinevaid operatsioonisüsteeme ehk platvorme, mille enamasti on sarnased elemendid nagu multimeedium, tööriistad, sünkroonne ja asünkroonne kommunikatsioon (reaalsuhtlus jututubades, e-post, foorumid jne.) ja haldusprogramm. Viimase puhul sõltub utiliidi kasutamine koolituse eesmärgist, see hõlmab õppijate juhendamist, kursuse sisu juhtimist, hindamist ja monitooringut jne.

Viimastel aastatel on üha enam hakatud rakendama ka teisi vahendeid ja veebiteenuseid (tavaliselt 2.0) ja paljudel juhtudel integreerituna LMS vahenditega (nagu Youtube, Slideshare, Diigo, Twitter ja Facebook jne.).

E-õppe tehnoloogilise aspekti analüüsimisel on vajalik arvesse võtta kontseptsiooni, mida tuntakse hariduse demokratiseerimise all ja mida peetakse e-õppe üheks olulisemaks eeliseks. Tänu sellele eelisele ongi e-õppijate hulk näitamas suurt kasvatrendi ja ületanud kõik

² sisaldab ka IKT-l baseeruvat kaugõpet kui virtuaalset platformi kasutatakse koolituse organiseerimisel ja rakendamisel

geograafilised barjäärid. Suhtlemisel, ideede ja kogemuste vahetamisel ei ole piiranguid ja mis kõige tähtsam, olemas on juurdepääs suurele hulgale informatsioonile. Seega on ka inimestel, kellel on raskusi koolitustel osalemisega kas füüsilise puude, koolituskeskusesse jõudmise või ajapuuduse tõttu jne., nüüd käepärast lai valik erinevaid võimalusi koolitustel osalemiseks.

Teine e-õppe tehnoloogiaga seotud aspekt on koolituse kujundus. Peamiselt keskendutakse kujunduse puhul algaasile, kui e-koolitusprojekti veel kavandatakse ja otsustatakse missuguseid arvutipõhiseid ressursse kasutama hakatakse. On märkimist väärt, et e-õppe peamiseks karakteristikuks ongi tehnoloogia kasutamine, mis ei sea kasutaja ette mingeid piiranguid. Tegelikult ongi eesmärgiks luua e-õppeks platvorm, mille puhul kasutajad saavad seda piiramatult ja ilma eelnevate spetsiifiliste oskusteta kasutada.

Mentorluse jaoks nõuavad olemasolevad e-õppe keskkonnad järgmisi aspekte, millest peaks ülevaade olema³:

- hindamine,
- jälgimine / monitooring,
- planeerimine,
- lisadokumendid,
- suhtlemisvahendid sisemiseks ja väliseks kasutamiseks,
- multimeedia sisu.

8.3. Sisu koostamine

Sisu koostamine on väga oluline, kuid mitte piisav e-kursuse edukaks läbiviimiseks. Tänapäeva võib leida laias valikus e-kursusi ja e-õppe keskkondi Internetis, mis on väga erinevad oma sisult ja kvaliteedilt. Sel põhjusel on vajalik, et sisu arendus oleks vastavuses määratletud koolitusvajadusega ning võtaks arvesse õppijate profiili.

Tänapäeval on trendiks, et kursuste sisu arendamisel püütakse luua väikesi taaskasutatavaid mooduleid või õppeühikuid, mida saab kombineerida erinevates koolituskavades ja erinevates keskkondades. Seega võib iga koolituse "objekti" kombineerida erinevatesse e-õppe tegevustesse, laiendades nii oluliselt õppevõimalusi ja vähendades e-õppega tegelevate firmade kulusid.

Toetudes eelnevatele väidetele, võime me välja tuua terve rea aspekte, mida kursuse sisu loomisel arvesse võtta:

- pakutava õppematerjali vastavus eelnevalt tuvastatud koolitusvajadustele,

³ Routes4 poolt on väljatöötatud ka dokument-juhised, kus on detailsemad õppematerjalid mentorile

- kasutatava informatsiooni maht ja kvaliteet,
- kursuse sisu väljatöötavate ekspertide maine ja usutavus,
- kursuse sisu struktuur ja ülesehitus.

Siiski peab peale e-õppe kursuse sisu adekvaatsuse silmas pidama veel üht määravat joont: interaktiivsust. Nagu eelpool mainitud, saavutame me just tänu interaktiivsusele e-õppes aktiivse protsessi, millesse on osalejaid kergem kaasata ja samuti on ka kursuse sisu omandamine kergem. Seepärast võime me lisada materjalidesse mõistekaarte, atraktiivse kujunduse, multimeediavahendeid jne. Seda kõike selleks, et kaasata õppima erinevate õpistiilidega inimesi.

8.4. Struktuuri loomine

Vaatamata asjaolule, et mõnede e-õppe kursuste puhul on õppijal voli valida sisust teemasid oma äranägemise järgi, on oluline, et kursuse sisu on pedagoogilistele põhimõtetele toetudes loogiliselt struktureeritud.

- Didaktiline juhised.
- Tutvustus ja kursusel orienteerumine.
- Sisukord.
- Õppematerjalid, sh kokkuvõtted, testid, õppeülesanded.
- Erialane sõnavara.
- Toetavad dokumendid

8.5. Teenused

E-õppe lahenduste kolmandaks teljeks on teenused. Teenuste näol on tegemist infrastruktuuri väljatöötamisega õppijate toetamiseks ja monitooringuks. Nagu e-kursuse tehnilise platvormi või sisugi puhul, sõltub ka sellest aspektist koolituse edukus või läbikukkumine.

Enne e-õppe kursuse alustamist on vajalik kursuslastele tutvustada tervet rida elemente, mis kindlasti enne kursuse algust tuleb selgeks teha.

Mõningad elemendid on järgmised:

- juhendamine veebis (juhendajate arv, suhtlemisviisid õppijatega, koolitusel kasutatav meetodika, hindamine),
- õppijate juhtimine,
- juhtimisteenused.

Õppijad võivad sageli peale kursuse sisu hinnata ka kõrgelt teatud lisateenuseid. Näiteks, kui kursus on suunatud noortele töötutele, oleks suureks boonuseks pakkuda neile kursuse lõppedes ka töökohta jne.

9. MENTORLUS E-ÕPPES

Eelpool me selgitasime aspekte, mida on vaja arvesse võtta, kui kutseõppeasutus kavandab mentorlust e-õppe läbiviimisel. Neil viimastel lehekülgedel kirjeldame konteksti, millesse mentor e-õppe läbiviimisel kaasatakse.

9.1. Tutvustus

Eeldades, et e-õppe lahendus leiab aset tehnoloogilises keskkonnas, ei tohi me unustada selliseid aspekte nagu interaktiivsus, kommunikatsioonisüsteemid, õpikeskkonnad jne. Need aspektid sõltuvad koolituse pakkuja ja õppija IT oskustest, aga eriti didaktilisest mudelist, millele koolitus toetub. Seega on väga oluline arvestada IKT eelistega, mida haridussüsteemis väga edukalt võib ära rakendada.

Traditsioonilised õppimise meetodikad, millele pedagoogilised lähenemised põhinesid, tuleb kindlasti asendada uute lahendustega, mis sobituksid rohkem e-õppe kui uue väljakutsega, kuna meedia, kus õppematerjale säilitatakse ja suhted tuutorite ja õppijate vahel on teinud läbi muutuse. Tegelikult on koolituste uue stsenaariumi puhul tõhususe kindlustamiseks vaja arvestada kättesaadavate ressurssidega ja tuutorite ning õppijate uute rollide ilmnemisega.

Seoses eelnevalt mainituga oleme me tunnistanud, kuidas tänu e-õppe kogemustele on hakanud muutuma inimeste mõtlemine. Paljudel juhtudel võib Internetivestlus olla soojem ja lähedasem, kui silmast-silma jutuaajamine, sest silmside ei ole tagatiseks, et suhtlemine just kõige tõhusam oleks, ega paku õppijale ka rohkem tuge. Teiselt poolt on tuutorid spetsialistid omal erialal ega pruugi tingimata olla heade suhtlemisoskustega.

See on koht, kus mängu astub mentor.

9.2. Hariduslikud tegurid

Kui me kaalume koolituse korraldamist e-õppe abil, peame me arvestama mitmete muutujatega, mis mõjutavad kursuse sisu omandamist ja sellest lähtuvalt ka koolituse edukust. Neid muutujaid saab kirjeldada järgmiselt:

- Meie sihtgrupp: oluline on kohandada tehnoloogilised ja inimressursid õppija profiiliga, kes on koolituse objekt. See tähendab, et me peame analüüsima kursuse sisu omandamise võimet, sõltuvalt õppija vanusest ja eelnevast õppimise kogemusest.
- Õpetaja võimed: tuutor peab oskama uut tehnoloogiat kasutada, samuti olema pädev aines, mida õpetab, tundma uusi võimalusi informatsiooni töötlemiseks ja olema kursis pedagoogiliste printsiipidega täiskasvanute koolituses ning muidugi valdama tehnilist keskkonda, kus koolitus toimub.
- Metoodilised aspektid: vajalik on ühitada kasutatav metoodika koolituse eesmärkidega.
- Tehnoloogiline keskkond: tehnoloogiline keskkond ja selle kujunduse detailid ning tööriistad tuleb välja töötada selliselt, et see pakuks kvaliteetset õpet ja kursuse sisu oleks ülesehitatud lähtudes kompaktestest kriteeriumitest. Kursuse struktuuriga taotletakse järgmiste hariduslike eesmärkide täitmist:
- Suurendada õpetamise-õppimise protsessi efektiivsust.
- Hõlbustada teadmiste omandamist kindlustades, et kursuse sisu kuvamine, mis esitab sarnaseid struktuure, on kiire ja loogiline.
- Suurendada õppijate motivatsiooni taset..
- Toetada koolitusprotsessi visuaalses õppimises, kuna sel viisil õnnestub õppijal salvestada kognitiivsed ressursid ja keskenduda kursuse sisu omandamisele.

9.3. Õppimisteooriad

Õppimise teooriad püüavad anda selgitust, kuidas õppimine toimub. E-õppe alal on kõige enam aktsepteeritud teooriaid nimetatud "Biheiviorism ja programmeeritud juhendamine" ja "Konstruktivism". Eksperdid aga ei sõanda valida vaid ühte neist teooriatest vaid pigem soovivad kasutada kombinatsiooni mõlemast, mis tähendab segamudeli kasutamist.

Nende teooriate mõned põhiprintsiibid on järgmised:

a) Konstruktivistlik teooria: See teooria põhineb kahel printsiibil.

- Ühelt poolt loetakse õppimist tähenduslikuks, kui õppijad ühitavad olemasolevaid teadmisi ja skeeme uutega.
- Teisest küljest arvatakse aga, et tuutoril on kriitiline roll õppija õppimises, et kohandada kursuse sisu individuaalsetele vajadustele.

Seega keskendub see teooria kursuse sisu esitamisele ja organiseerimisele, pakub välja struktuuri, mis on kasvavas raskusastmes sisuga seotud ja kergendab tähenduslikku õppimist.

b) Biheavioristlik ehk käitumuslik teooria: See teooria pakub välja järgmisi juhiseid:

- Õpiobjektide väljatöötamine ja arendus.
- Korrektne kursuse sisu struktureerimine.
- Informatsiooni jagamine väikestesse blokkidesse.
- Õppijate vastustele pidev tagasiside andmine, et veenduda, et nõutavad oskused enne järgmist etappi on omandatud.
- Pidev tagasiside ja oodatavate tulemuste kindlustamine.
- Suunata õpilasi süstemaatiliselt oma õppimise tempot hindama.

Mõlemad mudelid pakuvad välja huvitavaid aspekte, seega on parim variant, valida mõlemast välja positiivsed punktid. Näiteks käitumuslik perspektiiv on väga kasulik organisatsioonilistes küsimustes, hõlmates siis koolituse struktuuri, juhiseid hindamiseks jne.

E-õppe alal on toimunud metoodikas terve rida muutusi, mis puudutavad õpetamise kontseptsiooni ja õppijate ning koolitajate rolli. Mõningad muutused, mis eristavad e-õpet traditsioonilisest õppest, on järgmised:

- Individuaalsem koolitus, mis vastab individuaalsetele vajadustele.
- Loengu asemel, mis on omane traditsioonilisele õpetamisele, hakkame me kasutama konstruktivistlikku lähenemist, mis keskendub õppija õppimisele.
- Õpetamisest, kus õpetajal on spetsiifiline roll õppeprotsessis, liigume me tasandile, kus suurem vastutus ja roll on õppijatel endil.
- Tulemuste hindamisel liigume formatiivse hindamise suunas, mis arvestab kogu õppeprotsessi ja kus on eriline rõhk on suunatud õppijate arengu ja pingutuste hindamisele.
- Läheme standardsetest koolitusprogrammide üle kohandatud koolitusprogrammidele, mis on loodud vastavalt õpilaste huvidele ja vajadustele.
- Verbaalse mõtlemise mudelilt liigume me edasi visuaalse ja verbaalse mõtlemise integratsioonile, kuna kursuse sisu koosneb erinevatest vormidest, hõlbustades nii väljatöötatud kontseptsioonide mõistmist ja omandamist.

- Võistluslikult koolituse ülesehituselt liigume koostööd eelistava struktuuri suunas, kus õppija õppimine toimub koostöö printsiibil (koosõppimine).
- Õpetamise mudelitest, mis on kõigi õppijate puhul sarnased, liigume me uuele tasandile, mis võtab arvesse iga õppija individuaalset õppimise tempot, kursuse sisule juurdepääsu võimalusi jne.

9.4. Täiskasvanu õpimotivatsioon

Täiskasvanute puhul eksisteerib kahte liiki motivatsiooni - grupimotivatsioon ja individuaalne motivatsioon. Et mõista grupimotivatsiooni, on oluline teadvustada, et meie elu erinevates valdkondades toimub pidev arenguprotsess. Näiteks muutused on toimumas tootmise valdkonnas, sotsiaalsed väärtused on muutumas ja rollid, mida me ühiskonnas omame on ka pidevas muutumises jne. Sellest tulenevalt on tekkinud vajadus elukestva õppe järele, sest professionaalsete kohustuste täitmine nõuab kõrgemal tasemel oskusi.

Kokkuvõtteks võib väita, et täiskasvanud otsivad e-õppest võimalust tegeleda oma tööga ja sotsiaalsete muutustega, püüdes säästa aega ja vaeva. Sellepärast peaks me tegema kõik pingutused selle nimel, et koolituseks kujundatud tegevused tõepoolest pakuksid lahendusi probleemidele, mida õppijad lahendada soovivad.

9.5. E-õppe mentorluse eeldused

E-õppe metoodika puhul saame viidata järgmistele eeldustele:

- õppimine on konstrueeritud läbi kogemusliku õppimise,
- tõlgendamine on personaalne, seega ei eksisteeri jagatud reaalsust,
- õppimine on aktiivne protsess. sellepärast ongi õppija hoiaku aspekt võtmefaktoriks koolituse eesmärkide saavutamisel,
- õppimine on koostöö protsess, mis tähendab, et teadmisi parendatakse mitmes perspektiivis,
- teadmised on eluliselt olulised asjad ja õppimine peaks toimuma ka reaalsele elule toetudes,
- inimaju on nagu paralleelne protsessor, mis tegeleb samaaegselt paljude aistingutega,
- õppimine toimub nii teadlikult kui alateadlikult.

Seega, tuginedes eelpool väljatoodud õppimist soodustavatele eeldustele, on koolitustoodetele, mis e-õppe meetodi abil välja töötatakse, omased järgmised jooned:

- Multimeedia kasutamine: e-õppe puhul esitatakse informatsioon analoogiliselt aju tööga. Praktikas saab erinevate aistingute rakendamiseks õppesisu edastada paljude multimeedia elementide abil nagu tekst, graafika, audio, video jne.
- Avatud süsteem: õppijal on vaba voli liikuda õpikeskkonnas, areneda omas tempos ja teha oma valikuid.
- Hüperteksti kasutamine: Hüperteksti/hüpermeedia kasutamine informatsiooni struktureerimiseks hüper-dimensioonis võimaldab kujundada materjale erineva taseme, suhtumise ja võimetega õppijatele, pakkudes neile võimalust konstrueerida oma õpimudel.
- Interaktiivsus: e-õppes kasutatavatel õppematerjalidel on interaktiivne iseloom, mis lubab kasutajal otsustada ise õppetöö tempo ja taseme üle.
- Vahendid sünkroonseks ja asünkroonseks suhtlemiseks: õppijad saavad osaleda ülesannete või tegevuste sooritamisel samaaegselt, nende asukohta arvestamata või sooritada ülesanded individuaalselt määratletud ajavahemikus.
- Juurdepääs õppematerjalidele: See tähendab, et puuduvad igasugused geograafilised barjäärid, kuna koolitustoode on täies mahus Internetis kättesaadav ja õppimiseks ei ole ka ajapiiranguid, kuna õppija ise otsustab, millal ta kursuse materjalidega tööle asub. Samuti ei pruugi koolitusmaterjalid keskenduda mingile ühele teemale või institutsioonile, Internet võimaldab õppijatel kasutada õppematerjale üle kogu maailma läbi erinevate serverite.
- Ka ei pruugi koolitajad tingimata olla samas geograafilises piirkonnas, kus koolitus aset leiab.
- Monitooring: õppijate arengu jälgimine õppeprotsessis on väga tõhus, kuna virtuaalne õpikeskkond pakub lahendusi, mis võimaldavad kursuse käigus erinevat teavet salvestada (Internetiühenduse pikkus; õppeteemad, mida on kuvatud; harjutused ja tegevused, mis on sooritatud jne.).

Lühidalt väljendudes teeb e-õpe väga praktilise lahenduse abil konkreetse informatsiooni kättesaadavaks (ja annab lisaks teisigi infoallikate linke) ning õppija õpib interaktiivselt, kasutades arvutipõhist õppevormi, mis põhineb eelpool kirjeldatud pedagoogilisele mudelile.

Ekspertid väidavad, et tulevikus saab õppimine ja koolitamine olema 100 % interaktiivne, saavutades ideaalse efektiivsuse. Kasuks tuleb alati abiks olevate väliste tuutorite olemasolu, mis aitab õppimisel esinevate probleemide lahendamist.

9.6. Nõuanded e-õppe rakendamisele

E-õppe kasutamise puhul on täiesti erineva õpetamisviisiga ja kursuses peavad sisalduma järgmised tegevused:

- Õppijad töötavad tegelike probleemide kallal ja otsivad koos lahendusi.
- Tuleb julgustada dialoogi kursusel osalejate ja juhendaja vahel.
- Kognitiivsete oskuste rakendamisel on uus tase (hinnangu andmine, analüüs, pigem süntees kui meeldejätmise).
- Diskussiooniteemade valik on lai ja õppijad võivad ka ise teemasid tõstatada.
- Kättesaadavad on ka arvukad lingid olulistele infoallikatele.
- Kursusest osalejad saavad tagasisidet.
- Kursuse sisu ei ole enam rangelt piiritletud, vaid pakub teatud doosi värskest, loovust ja huumorit.
- E-õpe pakub õppijate sotsiaalsete ja emotsionaalsete vajaduste rahuldamiseks erinevaid mehhanisme..

Kindlasti on e-õppe läbivaks põhimõtteks pigem ÕPPIMINE LÄBI TEGEVUSE ehk õpitakse midagi sooritades, mitte aga ÕPETAMINE LÄBI SELETAMISE.

Seega on õppijal mängida roll, mille läbi õppeprotsess muutub emotsionaalsete kogemuste kogumiseks. Siinjuures märgivad mõned eksperdid, et õppimismudel peaks olema vahekorras 40/30/30, mis tähendab, et

- 40% ajast töötatakse praktilises keskkonnas individuaalselt (õppides läbi tegevuse) ja õppija omandab nii enamuse aine sisust, lastes kujutlusvõimel vabalt voolata ja õppides vigadest,
- järgmine 30% ajast peaks kuluma tegevuste sooritamiseks ja mõttevahetuseks tuutori ja oma väikese grupikaaslastega töökeskkonnas,
- ja viimaks ülejäänud 30% peaks kasutatama suhtlemiseks ja teadmiste vahetamiseks kõigi kursustel osalejatega.